

Pytania i Odpowiedzi

- 1. Czym jest społeczna obserwacja wyborów?**
- 2. Kto jest organizatorem akcji społecznej obserwacji “wyborów” prezydenckich?**
- 3. Dlaczego obserwujemy wybory?**
- 4. Dlaczego chcemy obserwować majowe “wybory” prezydenckie?**
- 5. Kto może zostać obserwatorem?**
- 6. Jaka jest podstawa prawna do prowadzenia obserwacji?**
- 7. Gdzie będę obserwować?**
- 8. Czy muszę odbyć szkolenia przed obserwacją?**
- 9. Czy otrzymam wynagrodzenie za obserwację?**
- 10. Co jeżeli wybory zostaną przełożone?**
- 11. Co jeżeli głosowanie odbywać się będzie jednak w sposób tradycyjny, a nie korespondencyjny?**
- 12. Jakie jest ryzyko zakażenia się koronawirusem podczas obserwacji?**
- 13. Ile czasu potrzebuję poświęcić na obserwację?**
- 14. Dlaczego w formularzu zgłoszeniowym muszę podać numer PESEL, oraz numer telefonu? Dlaczego pytacie się mnie o to czy mam ważny paszport?**
- 15. Na czym będzie polegać raportowanie podczas obserwacji?**
- 16. W jaki sposób zostaną wykorzystane wyniki obserwacji?**

1. Czym jest społeczna obserwacja wyborów?

Spółeczna obserwacja wyborów pozwala na obywatelską kontrolę nad procesem wyborczym. Rola obserwatora społecznego jest podobna do roli męża zaufania, z tą różnicą, że obserwatorzy społeczni nie są delegowani do komisji wyborczej przez partie polityczne czy komitety wyborcze, a przez zarejestrowane w Polsce stowarzyszenia i fundacje, do których celów statutowych należy troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Kodeks Wyborczy reguluje dość szczegółowo prawa i obowiązki obserwatorów społecznych (art. 103 c. Kodeksu wyborczego). Obserwatorzy społeczni powinni rygorystycznie stosować się do zasady bezstronności.

2. Kto jest organizatorem akcji społecznej obserwacji “wyborów” prezydenckich?

Organizatorem akcji jest Fundacja Odpowiedzialna Polityka, której celem jest zwiększanie przejrzystości życia publicznego, wspieranie aktywności społecznej, rozwijanie świadomości społecznej i kultury prawnej obywateli, oraz troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Nadrzędną zasadą przyświecającą prowadzonych przez nas obserwacjom jest bezstronność i obiektywność. Fundacja prowadzi działania mające na celu promocję idei społecznej obserwacji wyborów w Polsce oraz za granicą; ujednolicenie standardów społecznej obserwacji wyborów w Polsce, a także działania na rzecz poprawy jakości systemu wyborczego w Polsce. Fundacja organizuje również własne misje obserwacji wyborów – stacjonarne oraz online. W ten sposób wolontariusze przeszkoleni przez Fundację obserwowali wybory w Polsce (stacjonarnie) oraz w Rosji, Azerbejdżanie czy Armenii (online). Członkowie Zarządu oraz eksperci współpracujący z Fundacją są doświadczonymi obserwatorami wyborów, którzy wielokrotnie uczestniczyli w misjach obserwacji wyborów z ramienia OBWE czy Unii Europejskiej.

Akcja obserwacji “wyborów” prezydenckich w 2020 roku prowadzona jest przy wsparciu technologicznym Fundacji ePaństwo, która na potrzeby akcji stworzyła polską wersję aplikacji “Monitoruj Wybory”.

3. Dlaczego obserwujemy wybory?

Obserwujemy wybory w Polsce, gdyż chcemy aby były one uczciwe, transparentne i wolne od nieprawidłowości. Chcemy mieć wpływ na kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz na poprawę procesu wyborczego. W trakcie monitoringu wyborczego realizujemy nasze działania w oparciu o najwyższe standardy wynikające z międzynarodowych deklaracji obserwatorów społecznych. Wszystkim chętnym zobaczenia tego jak wyglądają nasze standardy polecamy lekturę [raportu z obserwacji wyborów samorządowych na Mazowszu w 2018 r.](#)

Obserwujemy wybory za granicą (metoda wideoobserwacji) ponieważ w ten sposób możemy wspierać w bezpieczny sposób represjonowane społeczności obserwatorów, w łatwy sposób wykazywać fałszerstwa wyborcze (o ile mają miejsce), doskonalić metodologię wideoobserwacji na wypadek wprowadzenia w Polsce kamer w lokalach wyborczych. W 2019 r. dzięki metodzie wideoobserwacji grupa obserwatorek i obserwatorów z Polski znalazła 50 tys ukradzionych głosów w Federacji Rosyjskiej. O tym jak to zrobiliśmy - www.observersinaction.eu

4. Dlaczego chcemy obserwować majowe “wybory” prezydenckie?

Jako osoby, które od lat zajmują się obserwacją wyborów nie będziemy określać mianem wyborów tego, co odbyć się ma 10 maja br., z uwagi na łamanie polskiego prawa i niespełnienie podstawowych standardów międzynarodowych. Jednakże, wierzymy, że naszą rolą jako odpowiedzialnych obywateli jest rejestracja wszystkich elementów procesu wyborczego, w celu późniejszego upublicznienia wyników naszej pracy. Co więcej, wierzymy, że tylko niezależni obserwatorzy społeczni (a Fundacja Odpowiedzialna Polityka, pryncypialnie podchodzi do zasady bezstronności) mają szansę, na obecnym etapie sporu politycznego, być rzetelnym głosem wskazującym na nieprawidłowości.

5. Kto może zostać obserwatorem?

Obserwatorem społecznym może zostać każdy obywatel polski, który ma czynne prawo wyborcze do Sejmu, która nie kandyduje w wyborach ani nie jest komisarzem wyborczym,

pełnomocnikiem wyborczym, pełnomocnikiem finansowym, urzędnikiem wyborczym lub członkiem komisji wyborczej. Jeśli nie jesteś obywatelem RP, ale chciałbyś obserwować wybory, wyślij do nas maila na obserwatorzy@odpowiedzialnapolityka.pl w tytule wpisując "obserwator międzynarodowy".

6. Jaka jest podstawa prawna do prowadzenia obserwacji?

Pracę obserwatorów społecznych reguluje Art. 103c Kodeksu Wyborczego. Każdy obserwator zostanie wyposażony w imienne zaświadczenie poświadczające prawo do obserwacji oraz w list misji obserwacyjnej zawierający dane organizatora misji, zakres prowadzonej obserwacji oraz kontakt do sztabu akcji obserwacyjnej.

7. Gdzie będę obserwować?

Chcemy aby nasi obserwatorzy byli obecni w:

- gminnych obwodowych komisjach wyborczych, czyli tam, gdzie odbywać się będzie proces liczenia głosów – jednak w związku z niejasnościami prawnymi, nie mamy pewności, czy zostaniemy dopuszczeni do obserwacji w tych komisjach;
- okręgowych komisjach wyborczych;
- przy tzw. urnach pocztowych.

8. Czy muszę odbyć szkolenia przed obserwacją?

Tak, niezależnie od Twojego doświadczenia w obserwacji wyborów udział w krótkim, ok. dwugodzinnym, szkoleniu w formie webinarium jest warunkiem koniecznym do uczestnictwa w obserwacji. Jeżeli zostanie wprowadzone głosowanie tylko w formie korespondencyjnej, obserwacja tych wyborów będzie odbiegała od obserwacji tradycyjnego głosowania w komisjach wyborczych.

9. Czy otrzymam wynagrodzenie za obserwację?

Nie. Wychodzimy z założenia, że każda i każdy z nas zgłasza się do obserwacji "wyborów", bo zależy nam na jakości procesu wyborczego w Polsce i na polskiej demokracji.

10. Co jeżeli wybory zostaną przełożone?

Na dzień dzisiejszy nie jest jeszcze pewne czy "wybory" prezydenckie odbędą się 10 maja. Mówi się o możliwym ich przesunięciu na 17 lub 23 maja, ale też na drugą połowę roku lub nawet na jeszcze późniejszy termin. Jesteśmy zdeterminowani aby obserwować przebieg dnia głosowania, niezależnie od tego kiedy się odbędzie. Bierzemy jednak pod uwagę, że zgłoszenia dokonywane obecnie mogą nie być aktualne w przypadku wyborów zorganizowanych we wrześniu 2020 r.

11. Co jeżeli głosowanie odbywać się będzie jednak w sposób tradycyjny, a nie korespondencyjny?

Raczej nie zakładamy takiego wariantu na obecnym etapie zagrożenia epidemicznego. Jeśli jednak wybory zostaną zorganizowane w tradycyjny sposób, obserwacja będzie się skupiać na wybranych elementach pracy obwodowych komisji wyborczych oraz na obserwacji okręgowych komisji wyborczych.

12. Jakie jest ryzyko zakażenia się koronawirusem podczas obserwacji?

Każdy z obserwatorów samodzielnie ocenia ryzyko zakażenia koronawirusem i informuje o tym koordynatora akcji obserwacyjnej. Każdy obserwator bierze również na siebie odpowiedzialność wyposażenia się w rękawiczki, maseczki ochronne oraz płyn do dezynfekcji. Zalecamy również utrzymywanie dystansu ok. 2 metrów od innych osób

W gminnych obwodowych komisjach wyborczych i okręgowych komisjach wyborczych:

Z zasady obserwator nie ma prawa dotykać materiałów wyborczych, jednak nie oznacza to, że osoby prowadzące obserwację w gminnych obwodowych komisjach wyborczych oraz w komisjach okręgowych nie będą mogły mieć styczności z wirusem.

Obserwacja sytuacji wokół urn pocztowych:

Osoby obserwujące sytuację wokół tzw. urn pocztowych będą obserwowały "z dystansu", a więc będą najmniej narażone na kontakt z wirusem, co nie oznacza, że będą one w 100% bezpieczne.

Podkreślamy, że jesteśmy świadomi istniejącego zagrożenia epidemiologicznego i ograniczeń, jakie nakłada na nas obecna sytuacja w kraju. Dlatego każdy obserwator powinien dopasować formę obserwacji do swoich możliwości, stanu zdrowia i zobowiązań rodzinnych; oraz poinformować koordynatora akcji w przypadku pogorszenia stanu zdrowia czy zaistnienia przesłanek uniemożliwiających prowadzenie obserwacji.

13. Ile czasu potrzebuję poświęcić na obserwację?

Ze względu na sytuację epidemiczną przewidujemy, że każdy z obserwatorów będzie pracował w pojedynkę, w trybie zmianowym - zakładamy ok. 10 godzin pracy dla każdego obserwatora.

W przypadku głosowania korespondencyjnego pakiety wyborcze będzie można wrzucać do tzw. urn pocztowych w godzinach 6-20. Liczenie głosów powinno się więc rozpocząć po godz. 20. W związku z małą liczebnością gminnych komisji wyborczych w stosunku do ilości osób w spisie wyborców, liczenie głosów może trwać od kilku godzin do kilku dni. Wiele zależy od tego jak będą wyglądały wytyczne (które nie zostały jeszcze opublikowane) oraz czy komisarze wyborczy będą powoływać dodatkowe osoby do składu Gminnych Obwodowych Komisji Wyborczych.

[Ciekawostka: W Krakowie przy założeniu, że komisja będzie miała 45 członków liczenie może potrwać ponad 2 tygodnie, jeśli Komisarz wykorzysta możliwość zwiększenia liczby członków, liczenie może skrócić się do dwóch dni, pod warunkiem że liczba członków przekroczy 400 osób).

14. Dlaczego w formularzu zgłoszeniowym muszę podać numer PESEL, oraz numer telefonu? Dlaczego pytacie się mnie o to czy mam ważny paszport?

Imię, drugie imię nazwisko oraz numer PESEL to dane konieczne do wydania zaświadczenia dla obserwatora społecznego, zgodne ze wzorem załączonym do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej. Numer telefonu jest konieczny do rejestracji w aplikacji Monitoruj Wybory, której obserwatorzy będą używali do raportowania zaobserwowanych danych do sztabu akcji.

Paszport będzie konieczny gdyby okazało się, że na mocy nowych przepisów prawnych nie będziemy, jako obserwatorzy społeczni, mieć wstępu do gminnych obwodowych komisji wyborczych oraz do obserwacji tzw. urn pocztowych. Jeśli sytuacja taka miałaby miejsce, Fundacja Odpowiedzialna Polityka wraz z partnerskimi organizacjami z zagranicy złoży wniosek o rejestrację naszych obserwatorów jako obserwatorów międzynarodowych. Organizatorzy akcji realizowali taki scenariusz w 2015 r. dwukrotnie w trakcie wyborów na prezydenta i wyborów parlamentarnych (wówczas nie było prawnej możliwości delegowania obserwatorów społecznych).

15. Na czym będzie polegać raportowanie podczas obserwacji?

W ramach prowadzonej przez nas obserwacji chcemy skupić się na następujących kwestiach:

- proces liczenia głosów
- rzeczywista frekwencja wyborcza
- inne nieprawidłowości

Dane będziemy zbierać za pomocą formularzy umieszczonych w aplikacji "Monitoruj Wybory", którą każdy z obserwatorów będzie miał zainstalowaną na swoim smartfonie lub tablecie. Dzięki aplikacji sztab akcji będzie otrzymywał na bieżąco informację na temat przebiegu procesu głosowania oraz będzie mógł natychmiast reagować w przypadku zaobserwowania rażących nieprawidłowości.

16. W jaki sposób zostaną wykorzystane wyniki obserwacji?

Zebrane dzięki pracy obserwatorów dane posłużą do stworzenia:

- komunikatu dotyczącego przebiegu dnia głosowania wydanego w dniu następującym po dniu głosowania,
- Raportu końcowego akcji obserwacyjnej

Dodatkowo na podstawie obserwacji, Fundacja Odpowiedzialna Polityka zamierza skrupulatnie opisać sytuację wokół wyborów w Polsce, w celu oceny całościowej sytuacji związanej ze zmianami prawa wyborczego rzutującymi na jakość procesu wyborczego w Polsce. Materiały będziemy publikować również w języku angielskim, tak aby na bieżąco informować społeczność międzynarodową o sytuacji wokół wyborów w Polsce.

Jeżeli macie Państwo pytania na które nie odpowiedzieliśmy w tym dokumencie, prosimy o kontakt na obserwatorzy@odpowiedzialnapolityka.pl lub przez nasze kanały w mediach społecznościowych.